

Puk e o muro

“Para conseguir a paz, é preciso espirse dalgunha cousa, non só das armas. Talvez de privilexios, de excedentes, de inxustizas, de ambicións, de afán de protagonismo”

Vera Grabe. Antropológa e Investigadora do Observatorio pola Paz.

Obxectivo*

1. Mostrar a necesidade de manter unha actitude activa e responsable fronte a situacións de violencia e inxustiza como medio para garantir a paz.

Dinámica*

A dinámica proposta componse de dúas partes complementarias:

- En primeiro lugar, propónse a análise dunha historia ficticia, “Puk e o muro”, que, de forma simbólica, nos convida a camiñar cara unha convivencia máis pacífica e comprometida.
- En segundo lugar, propónse a análise de situacións de violencia e inxustiza que impiden a construción dun mundo máis pacífico e xusto. A modo de conclusión, os alumnos e as alumnas son convidados a imaxinar solucións para fomentar unha “cultura de paz”.

1. “Puk e o muro”

A historia de “Puk e o muro” pode ser descargada a partir da web www.IntermonOxfam.org. Tamén está dispoñible no CD “Fóra de Control” que fai parte da maleta pedagóxica “Armas baixo Control”. O CD pode ser solicitado xunto ou de forma independente telefonando para o n.º 902 330 331.

Despois da visualización de “Puk e o muro”, os alumnos e as alumnas serán convidados a responder as seguintes preguntas:

1. Cres que aquel muro protexía a cidade?
2. É necesario un muro para nos protexer?
3. Por que cres que cando Puk lles pide aos gobernantes que derruben o muro, eles non lle fan caso?
4. Cal é a solución que dan os gobernantes cada vez que Puk lles fai unha petición? Cres que podería haber outras solucións?
5. Paréceche que os señores que gobernan aquela cidade están contentos e felices?
6. Se ti foses Puk, gustaríache saber qué é o que acontece ao outro lado do muro?
7. Que sucede cando Puk descobre que do outro lado do muro hai unha meniña?
8. No muro aparece debuxado un corazón, que significados pode ter?
9. Como se consegue derrubar o muro?
10. Gustaríache que na escola houberse un muro que separase os nenos maiores dos pequenos e que nunca puidésemos falar os uns cos outros?
11. Cres que, ás veces, entre as persoas xorde unha separación como se houberse un muro? Coñeces algunha situación na vida real que se asemelle á que narra a historia?
12. Que se che ocorre que poderíamos facer para derrubar “o muro na vida real”?

[[O profesor ou profesora deberá orientar os alumnos e alumnas para que vaian coñecendo e, se for posible, exercendo, as vías democráticas existentes para actuar como cidadáns críticos e responsables: escribir aos responsables políticos ou ao Defensor do Pobo formulándolles a situación, ir ás asociacións veciñais e ofrecer alí as súas propostas, realizar actividades lúdicas (teatro, xogos...) que fagan reflexionar sobre o problema ou as posibles solucións...].

2. Debate e preparación do acto simbólico

O debate final podería destacar dous aspectos da historia:

1. En primeiro lugar, a **actitude dos gobernantes** que, actuando por medo ou por intereses contrarios á paz, obstaculizan unha convivencia pacífica e reforzan o medo e a ignorancia.

Mostrar que no mundo actual existen moitos “muros” que impiden a construción dun mundo máis pacífico (conflitos esquecidos, situacións de inxustiza...). Os seguintes textos e titulares poderían axudarnos a pór en evidencia algunhas destas situacións:

Intermón Oxfam denuncia que os doadores gastan en "axuda militar" 20 veces máis que en axuda humanitaria

Intermón denuncia que os gobernos non dan o mesmo trato ás crises esquecidas que a aquelas que revisten unha gran relevancia política. Por outra parte, o chamado efecto CNN – concentración da asistencia nas emerxencias que son noticia nun momento determinado – tamén condiciona en gran medida o caudal de fondos para axuda humanitaria, deixando sen cubrir as necesidades das crises máis esquecidas.

O mundo gasta 900.000 millóns de dólares anuais en defensa, 20 veces máis do que se gasta en axuda aos países menos desenvolvidos.

Dos fondos solicitados polas Nacións Unidas para atender as crises humanitarias durante 2005, os números falan por si soas: mentres a comunidade internacional prometeu millares de millóns de dólares para paliar os efectos da catástrofe do tsunami, recibíuse até o momento o 50% do solicitado para a República Democrática do Congo, onde máis de dous millóns de persoas perderon a vida desde 1997.

Un dos casos máis flagrantes é o do Nepal, onde os doadores cubriron unicamente o 2% dos 64 millóns de dólares solicitados polas Nacións Unidas.

En Intermón Oxfam cremos que non pode haber vítimas de primeira e de segunda categoría. Por exemplo, a axuda prometida para o tsunami representa unha media de 500 dólares por persoa afectada, mentres que no norte de Uganda, castigado por unha guerra civil desde hai máis de quince anos, a media é de 50 centavos de dólar por persoa.

Intermón Oxfam advirte que a crise humanitaria de Darfur se prolongará até 2006 ou máis alá

A guerra de Darfur, que comezou en febreiro de 2003 cando todo o mundo estaba pendente do Iraq, causou decenas de millares de mortos como consecuencia da violencia armada, a fame e as doenzas. O conflito xerou máis de dous millóns de desprazados e refuxiados. A axuda internacional salvou moitas vidas, aínda que menos das que se terían podido salvar se as condicións e a cantidade da axuda fosen outras.

Cinco inmigrantes morren tiroteados en Ceuta despois de tentar saltar o valado

El País, 30/09/2005

Cinco inmigrantes subsaharianos faleceron durante a madrugada de onte cando as forzas de seguridade de España e Marrocos tentaron deter unha avalancha de 600 inmigrantes que trataban de saltar o valado na fronteira de Ceuta.

Misioneiro comboniano no norte de Uganda: «**Os mortos en África importan menos que no resto do mundo**» En África, vívese unha traxedia cotiá da que só nos acordamos cando as súas vítimas saltan as nosas fronteiras para fuxiren de forma desesperada. Quen sabe que no norte de Uganda hai unha guerra desapiadada desde hai máis de 20 anos?

A violencia estala en toda Francia

Máis de 4.000 automóviles arderon en Francia e case 900 persoas foran detidas (e unhas 30 condenadas a penas de prisión firme) desde o día 27 de outubro, data en que dous adolescentes morreron electrocutados en Clichy-sous-Bois.

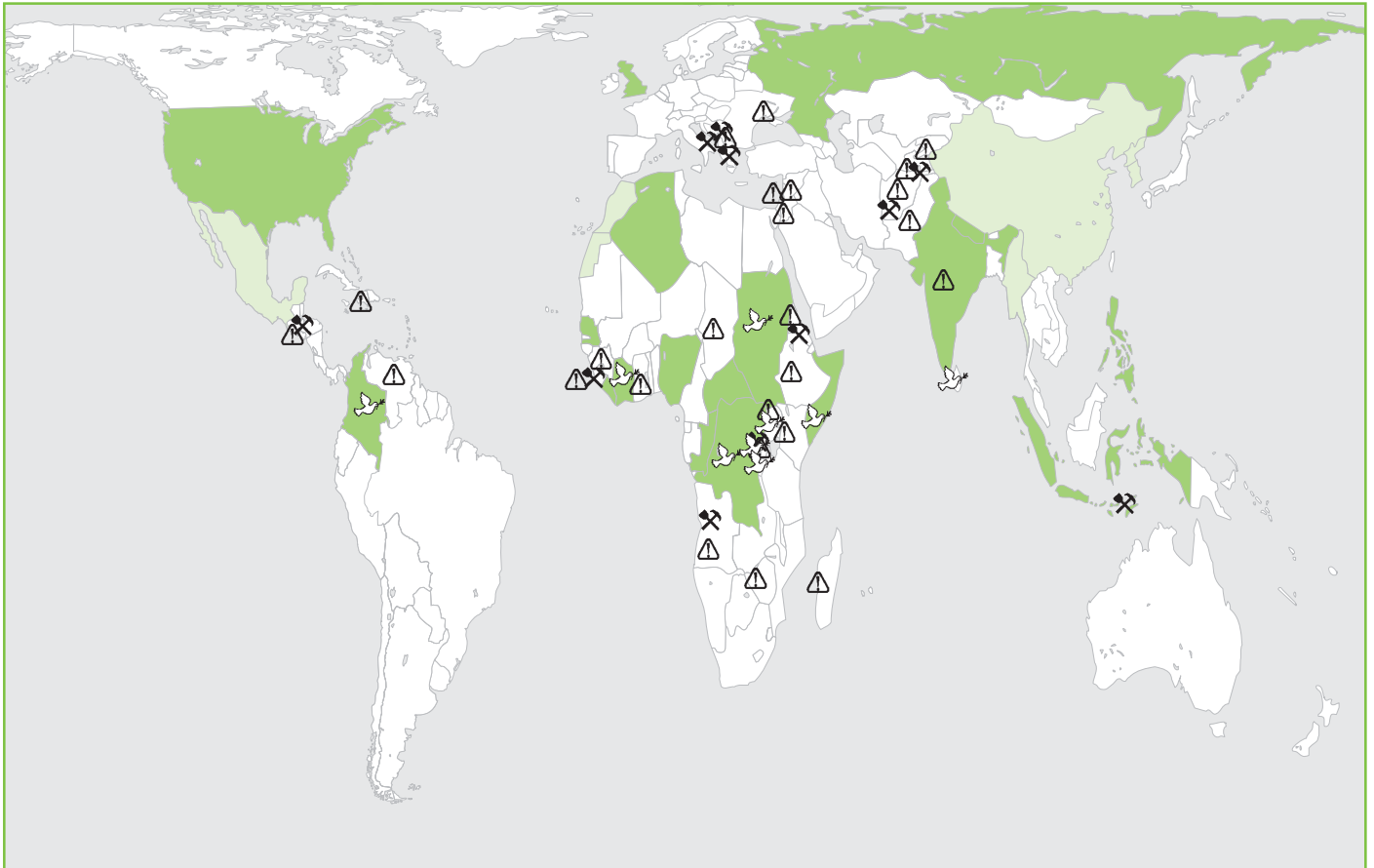
El País 07-11-2005

(...) Na década de 1970, todos os pais sabían que seus fillos coñecerían unha vida mellor que a súa. Desde a década de 1980, xa non é verdade. Francia ten unha taxa de desemprego do 10%, mais nalgúns barrios – os que están en ebulición – alcanza o 30%. (...)






La Vanguardia, 14-11-2005

- Que teñen en común estas noticias?
Cres que mostran actitudes a favor da paz ou da violencia?
- A prensa móstranos diariamente exemplos de situacións de conflitos violentos, guerras... Porén, moitos dos conflitos que actualmente están activos non aparecen de forma habitual na prensa.
Por que cres que ocorre isto?
- Sitúa no seguinte mapa os conflitos africanos aos que se fai referencia nos titulares anteriores.
- Consulta un xornal recente e busca noticias relacionadas co continente africano.
Cres que o misioneiro comboniano ten razón?
- Unha vez respondidas as preguntas, elaborade unha listaxe daquelas situacións ou actitudes que obstaculizan a construción dun mundo máis xusto e pacífico para todas e todos.

“CONFLICTOS ARMADOS E CONSTRUCCIÓN DA PAZ NO MUNDO”



“ALERTA 2003. INFORME SOBRE CONFLICTOS, DERECHOS HUMANOS E CONSTRUCCIÓN DA PAZ”. ESCOLA DE CULTURA DE PAU, 2003, EDITORIAL ICARIA.

	Países en conflito armado		Países con disputas de alto risco
	Países con conflitos non resoltos		Países con procesos de paz ou negociacións formalizadas
			Países en rehabilitación posbélica

Conflito armado: é calquera enfrontamento protagonizado por grupos de diversa índole, tales como forzas militares regulares ou irregulares, guerrillas, grupos armados de oposición, grupos paramilitares, ou comunidades étnicas ou relixiosas que, usando armas ou outros medios de destrucción, provoca máis de 100 persoas mortas nun ano.

¿Quen morre nos conflitos armados?

¿Sabías que o 90% de tódalas vítimas dos conflitos non son soldados senón persoas civís? A maior parte delas morren por culpa dunha arma pequena e lixeira: pistolas, metraladoras, fusís, etc.

Escribide todas as ideas xurdidas en papeis. Con eles, debeses forrar as caixas de leite que utilizaredes para construír o muro que será derrubado no acto simbólico proposto para finalizar o Día Escolar da Non-violencia e a Paz.

[O profesor ou profesora deberá orientar os alumnos e alumnas para que reflexionen sobre a relación entre as situacións de violencia e inxustiza, así como sobre a necesidade de actuar como cidadáns e cidadás responsables: cidadáns e cidadás informados e informadas e que actúan fronte ás situacións de inxustiza social]

2. En segundo lugar, **a actitude valente e decidida de Puk**, que contribúe para a construción dun mundo máis pacífico, debería permitirnos reflexionar sobre a nosa responsabilidade, persoal e como grupo, na construción dun mundo máis xusto e pacífico para todos e todas.

Imaxina solucións pacíficas para as situacións formuladas nos titulares anteriores. a seguinte carta pode servirte como exemplo na túa procura de alternativas:

Carta aberta ao Presidente da República

Restablecer a orde mediante o respecto, a dignidade e o diálogo. Traballar polo desenvolvemento humano e non pola represión!.

A violencia que estalou ao longo dos últimos días en diversas localidades francesas, e que non deixa de estar relacionada coas provocacións do Ministro do Interior, produciu preocupación e indignación. En Mouvement de la Paix, movemento por unha cultura de paz, compartimos este sentimento e non podemos aceptar esta violencia, que está aínda menos xustificada xa que, con frecuencia, se dirixe contra persoas que se encontran xa nunha situación moi difícil, e contra locais sociais nos que homes e mulleres traballan moi activamente en sectores educativos, de prevención, de inserción laboral ou de transporte, que son elementos fundamentais do desenvolvemento e do tecido social.

Estes acontecementos poñen en evidencia que a represión, a única solución ofrecida polo Ministro do Interior, é un fracaso. Demostran o fracaso da nosa sociedade para conseguir os obxectivos republicanos de igualdade, liberdade e fraternidade; veñen a confirmar que o menosprezo, a arbitrariedade e a inxustiza non constitúen unha boa política social, senón que conducen a rúas sen saída dos que emerxe a violencia. As medidas propostas por Villepin de permitir o acceso á formación profesional a partir dos 14 anos non son de ningún modo capaces de facer fronte á amplitude dos problemas aos que se enfrontan os nosos mozos.

O aumento da inseguridade, no seo dunha sociedade que sobrevalora o diñeiro, xerou estas situacións de apartheid social. Existen máis de 10 millóns de pobres, barrios nos que o desemprego afecta todas as familias e máis do 30% dos mozos, escolas saturadas, vivendas insalubres: a xente encóntrase nunha situación desesperada, mais actúa xunta, como un antídoto. As asociacións, os representantes electos, os traballadores sociais, os servizos públicos, os habitantes e os comerciantes tecen cada día estes vínculos sociais, vínculos sen os cales a violencia reinaría de forma total.

E é a construción deste tecido social a que se debe reforzar, ofrecendo medios reais aos barrios e aos seus habitantes. Temos que traballar por un proxecto real de desenvolvemento humano que permita o acceso de todos e todas ao traballo e á formación, á cultura, a unha vivenda, á saúde; e tamén para conseguir a cidadanía e o voto para os residentes estranxeiros. É necesario perseguir sen compaixón o lastre do racismo e das discriminacións.

Cultivar a paz nas nosas cidades e nos nosos barrios significa multiplicar os espazos de diálogo, as interaccións sociais e a cidadanía entre todas e cada unha das persoas. E tamén significa construír unha verdadeira mudanza que signifique finalmente o predominio do respecto, a dignidade, a xustiza e os dereitos para todos.

As partidas orzamentarias para 2006 que se están a discutir na actualidade van, desgraciadamente, na dirección oposta: recorte dos servizos públicos e redución do orzamento das comunidades locais. O papel das asociacións de educación popular é fundamental en temas de integración social, lecer e cultura; e unha diminución dos seus recursos pode pór en perigo o seu traballo. Ao mesmo tempo, é previsto que o orzamento de defensa aumente

un 3,4%, o que representa 47,8 mil millóns de euros, dos cales a metade será destinada á construción de novas armas (incluíndo armas nucleares). En troco, ao Departamento de Vivenda serán destinados unicamente 7 mil millóns de euros.

Como se pode aceptar que á petición de diálogo se responda con “novos mísiles”? Construír a paz é moito máis difícil que facer a guerra, mais é o único camiño aceptable dun punto de vista humano, social e económico.

A paz non é nin a ausencia de conflitos nin a incapacidade de facer a guerra. Implica a renuncia voluntaria ao uso da forza armada porque existen solucións máis eficaces e duradeiras. Os nosos (ir)responsables políticos parecen faltos de imaxinación e continúan a xogar o perigoso xogo do odio e da división.

A poucos días de que o Mouvement de la Paix celebre o seu Congreso Nacional, o movemento, que se comprometeu a “cultivar a paz desde o barrio até o mundo enteiro”, fai unha chamada ao Presidente da República para que convoque unha conferencia nacional que reúna todos os actores implicados, para pór en práctica, en todas as partes e para todos, os valores republicanos de igualdade, liberdade e fraternidade.

As ideas xurdidas poden ser recollidas nun manifesto, que mostre o noso compromiso pola paz no acto simbólico que se propón para finalizar o Día Escolar da Non-violencia e a Paz.

Para continuar a traballar na aula:

O esforzo por construír un mundo máis xusto e en paz para todos e todas non se pode limitarse a un día no calendario, é por isto que desde Intermón Oxfam vos facemos outras propostas didácticas para continuar a traballar nesta liña:

- Monográfico **Construamos a paz** (unidade didáctica de 4 horas de duración). Propón unha reflexión sobre conceptos como a paz, a violencia ou o conflito. Pretende avaliar actitudes perante os conflitos para favorecer unha saída cooperativa aos problemas.

Podes descargar este material desde a web en www.IntermonOxfam.org/educar/monograficos ou compralo a través do teléfono **902 330 331**

- Maleta pedagóxica **Armas baixo Control**. Proposta globalizada composta por diferentes materiais e recursos tanto para o alumnado como para o profesorado. Os obxectivos desta proposta son: coñecer o impacto que as armas representan para as sociedades, fomentar valores e actitudes que contrarresten a cultura da violencia e descubrir alternativas para a resolución pacífica dos conflitos

A maleta está composta polos seguintes materiais, que poden ser adquiridos de forma conxunta ou individual a través do teléfono **902 330 331**:

- **1 Dossier informativo:** "Vidas destruídas".
- **1 DVD:** Fóra de control
- **4 Cadernos de traballo:**
 - Ciclo infantil "O agasallo de Memed"
 - Primeiro ciclo: "Unha sorpresa para Rosalina"
 - Segundo ciclo: "Bolboretas de cores"
 - Terceiro ciclo: "Un grito pola paz"
 - 2 Guías didácticas: Infantil e 1er Ciclo e 2º e 3er Ciclo
 - 1 Xincana: "Camiño a Huambo"

- Global Express **Alto o fogo: el negocio das armas**. Global express é unha ferramenta para traballar temas e acontecementos de dimensión global. Trátase de promover unha visión crítica da realidade que nos permita comprender o estado do mundo e, en especial, a situación do mundo en desenvolvemento. Esta edición de Global Express pretende informar do impacto das armas nas sociedades, iniciar unha análise crítica da cultura da violencia e presentar alternativas á mesma.

Descárgatelo en www.IntermonOxfam.org/Educator/Global